

Vijugasta pot kulture

Ob jubilejih se ponavadi oziramo po prehojenih poteh, ocenjujemo svoje delo ali delo drugih. Kako naj bi ujeli in na kratko strnili v sklenjeno podobo vse odtenke kulturnega dogajanja, ki jih je vtakalo v kulturno zgodovino ljubljanskega jedra teh zadnjih 40 let? Človeško oko jih zaznava drugače in zelo osebno. Izbrali smo pogled človeka, ki vsa ta leta ni bil le priča, temveč tudi aktiven oblikovalec kulturnega življenja na tem področju.

Sergej Vošnjak, trenutno ravnatelj Mestnega gledališča ljubljanskega, nam je na predlog, naj naredi kratek, neolepšan obračun dobrega in slabega v teh 40 letih na kulturnem področju ljubljanskega jedra, odgovoril takole:

V teh štiridesetih letih je imel naš kulturni razcvet precej vijugasto smer razvoja. V prvih povojnih letih je bilo kulturno življenje vtakano v življenje vsakogar, delavca, študenta, intelektualca, tako da vse oblike kulturnega življenja niti niso mogle zadovoljevati vseh interesov delovnih ljudi po kulturi. To je bil čas revolucionarnega zanosa in zanosa osvoboditve. Ljudje so čutili revolucijo tudi kot kulturni boj in ta kulturna zavest se je manifestirala na kulturnih prireditvah. Z višanjem standarda, z odpiranjem meja so te vrednote v zavesti ljudi vse bolj prepuščale me-

sto drugim interesom in vrednotam, miselnost je postajala zmeraj bolj potrošniška. To stanje so omilile nekatere kulturne akcije, kot pred nekaj leti akcija Komunistični Človek, delo, kultura.

Na področju ljubljanskega jedra se pretežno del kulturne dejavnosti odvija na profesionalno institucionalni ravni; sicer pa je v tem smislu težko ločevati mestno jedro od drugih ljubljanskih občin, saj so uporabniki te kulture pravzaprav prebivalci vsega mesta. Če pogledamo zanimanje za gledališče, knjižnice, razstave in še kaj, vidimo, da je pravzaprav veliko. Uspeh in odziv ljudi je močno odvisen od organizacijsko psihološke motivacije, ki jo znamo ustvariti v sredstvih javnega obveščanja. Globoko v miselnosti in navadah našega človeka je nekaj lagodnega. Če ga dobesedno ne potegneš, se za stvar sam

ne bo odločil. Zato je ljudi, ki redno spremljajo kulturna dogajanja, pravzaprav manj, kot bi si mislili. Več ali manj so zmeraj isti.

– Ali se nam ni torej bati neke vrste odtujevanja, zapiranja v ožje kroge?

Vse to lahko premostimo le tako, da zavzetost za kulturno življenje prenesemo v delovne organizacije, v karajevne skupnosti. Značilno je, da je kulturno življenje v delovnih organizacijah, v KS tembolj živahno, čimdlje od centra gremo. Veliko je torej odvisno od kulturnih animatorjev, ki delujejo na mestih, kjer človek prebije največ svojega časa. Mislim, da bi se s široko zastavljeno akcijo dalo veliko narediti. Ta trenutek se mi zdi za to še posebej ugoden. Nekateri družbeni ukrepi so zavrlji potrošniško mrzlico. Željo po nakupovanju in potovanjih lahko nadomestimo prav s kulturo. Seveda bi se morali v tako akcijo vključiti s svojo participacijo sindikati, skladi skupne porabe.

– Kaj pa tisti pravi, zunanji, zato pa nič manj pomembni vtis, ki ga daje naše mestno jedro danes?

Stara Ljubljana se mi zdi v resnici zelo stara. Življenje v njej je izredno mrtvo, kljub nekaterim težnjam in ukrepom, ki so skušali stvar izboljšati. Ljubljansko jedro bi bilo lahko izredno živo, saj že zaradi svojega ambienta dobesedno vabi, da bi se v njem nekaj dogajalo. Ob primernih gostinskih storitvah bi tu lahko našli svoje mesto celo profesionalni kulturniki, študentje itd. V ljubljansko jedro bi lahko prenesli nekatere izkušnje kulturnodružabnega življenja beograjske Skadarlije. Če bi to uspeli vsaj v poletni sezoni, ko naj bi bila Ljubljana bolj živa tudi pozno zvečer, bi dosegli že veliko. To bi bila daljnosežna vlaganja, ki bi se obrestovala tedaj, ko bi uspeli v ljudeh vzbuditi trajno potrebo po kulturnem dogajanju in življenju.

v. l.

Lutkarji začeli!

Sredi aprila, ob dnevu jugoslovanskih gledališč, je Lutkovno gledališče Ljubljana s predstavo »Veliki kikiriki« avtorja Naceta Simončiča neformalno pričelo izvajati dogovorjeni program poletnih prireditev, s katerimi se Krajevna skupnost »Trg osvoboditve« vključuje v poživitev vsakodnevnega utripa v okolici Čevljarskega mostu.

Izvajalci predstave so postavili oder na prostem v Židovski stezi, kar je bila tako za otroke, ki so si predstavo ogledali, kot za naključne mimoidoče gledalce nanavadna popestritev v repertoarju tega gledališča.

Ko smo se po predstavi pogovarjali z umetniškim vodjem Lutkovnega gledališča Edijem Majaronom, nam je orisal zanimiv program dejavnosti, ki jih Lutkovno gledališče načrtuje v poletnem času v tem delu starega mesta.

Od 20. aprila do 9. maja bo v dvoranici na Židovski stezi 1 razstava »Partizansko lutkovno gledališče«, na kateri bo predstavljena izvirna fotodokumentacija o lutkarstvu v NOB in lutke, izdelane med NOB v letih 1943 in 1944. Po 1. maju bodo v tej dvoranici tudi trikrat dnevno, ob 10., 11.30 in 17. uri predstave, na katerih bodo nastopile že omenjene lutke. Lutkovno gledališče se s tem ciklom vključuje v praznovanje 40-letnice ustanovitve OF.

Seveda načrtujejo lutkarji vzporedno tudi program stalnih predstav na prostem v Židovski stezi ob petkih popol-

dne in nedeljah dopoldne preko vsega poletja. Najmlajšim obiskovalcem bodo pod milim nebom predstavili:

Guignol v težavah, Pravljicarjeve pravljice, Veliki kikiriki, Tobija in Lovske zgodbe.

V dogovoru s Krajevno skupnostjo pa bodo v programu pritegnili tudi pionirske amaterske skupine, kar bo pestrost programa še povečalo.

MATJAŽ LAH

Zakaj tako?

Na Novem trgu se že nekaj časa vztrajno pojavlja parkiran 20-tonski tovornjak. Lj 284-937. Kljub kaznim ga lastnik vsakič parkira na istem mestu. Ali lahko v naslednjih dneh na tem parkirišču pričakujemo še nekaj avtobusov in podobnih kamionov?

NA OBISKU V TRUBARJEVEM ANTIKVARIATU

Ceneje do dobre knjige

Na najslikovitšem delu Ljubljane, v starem delu mesta, na Mestnem trgu 25, naletimo na Trubarjev antikvariat. Tu je že šestnajst let, pred tem pa je imel svoje prostore na Miklošičevi cesti. Že od vsega začetka, to je od leta 1946 dalje, je antikvariat v okviru Cankarjeve založbe in kot radi poudarjajo njegovi odgovorni delavci, njen stalen bolj ali manj rentabilen del.

V svojih začetkih je bil antikvariat zaključenega tipa in ne odprtega, kot jo to danes. Njegovo sodelovanje se je omejevalo le na domače in tuje knjižnice.

Naj povemo, da je sodelovanje s tujimi knjižnicami v zadnjem času, zaradi stabilizacijske politike našega gospodarstva, nekoliko okrnjeno ali nekoliko bolj enostransko, še zmeraj pa dovolj pestro in plodno.

Največ knjig prihaja v antikvariat iz knjižnic, ki se na ta način »znebijo« svojih odvečnih knjig. Veliko knjig pa pride sem tudi zasebno, od ljudi, ki jih prinašajo iz najrazličnejših razlogov.

To pomeni, da so v antikvariatu naprodaj v glavnem rabljene knjige, le nizek odstotek knjižnega doleže predstavljajo tudi nove knjige, ki jih antikvariati posredujejo založbe, v glavnem Obzorja in Lipa, in sicer iz starejše zaloge po znižani ceni.

Če pa pogledamo, kako so knjige zastopane po področjih, takoj opazimo, da leposlovje daleč prekaša vsa druga področja. Sledi mu strokovna literatura humanistične smeri: zgodovina, zemljepis, družboslovje pa jezikoslovje, umetnost itd. Izogibajo pa se literature tehničnih smeri in medicine, kajti knjige teh področij hitro zastarijo, zgubijo svojo uporabno, praktično vrednost in zato zanje ni povpraševanja.

Najpomembnejši kupci navedenih knjig so domače in svetovne knjižnice; slednje so v glavnem univerzitetne knjižnice; od domačih pa so to predvsem ljudske knjižnice, ki dopolnjujejo svoj fond knjig tudi s knjigami iz antikvariata. »Neuradni« kupci pa so pretežno študentje, ki po tej poti na cenejši, pa kljub temu učinkovit način dopolnjujejo svoje lastne knjižnice. Kot zgovoren primer naj navedem, da si je mogoče v

približno dveh letih, prav z izbiro v antikvariatu, dopolniti ali zbrati npr. vsa Cankarjeva dela, ali dela kakega drugega našega pomembnega avtorja.

Ker pa antikvariat ne bi bil antikvariat brez zanimivih in dragocenih primerkov knjig, smo povprašali, kaj zares zanimivega in dragocenega premorejo v tem trenutku. Povedali so, da imajo nekaj izvirnih listov-grafik iz Valvasorjeve Slave Vojvodine Kranjske, ki so jih dobili iz neke avstrijske knjižnice.

Drugo dragocenost pa predstavlja nekaj drobnih knjižic iz 16. stoletja, teološke vsebine, ki so delo hrvaškega reformatorja, Trubarjevega sodobnika, Matije Vlačiča, ki se je uradno podpisoval s psevdonimom Flacius Iliricus.

V ilustracijo naj povem, da stane vsaka od teh drobnih knjižic, od katerih šteje ena celo samo štiri lističe, kar 7.500.00 din. Zbiratelji teh redkih in dragocenih knjig so poleg knjižnic tudi posamezniki, ki so ponavadi kar stalni obiskovalci antikvariata. Zanimivo je, da so to ljudje najrazličnejših poklicev, od gostilničarja npr. pa do univerzitetnega profesorja.

Ker je antikvariat pravzaprav neke vrste trgovski posrednik, naj povemo še nekaj splošnega o cenah knjig. Torej tudi tu veljajo vse tržne zakonitosti in so cene odvisne bolj ali manj od povpraševanja in ponudbe. To ve-

lja še zlasti za knjige starejšega datuma. Kljub temu pa obstajajo za orientacijo cen tudi katalogi, predvsem za knjige novejšega datuma. Morda bi bilo koristno omeniti, da ob nakupu knjig antikvariat ponudnika tudi takoj izplača.

Na kakšno nasprotje pravzaprav naletimo, ko na eni strani pojmuje mo knjigo kot vse drugo potrošno blago, to je kot proizvodnjo, potrošnjo in njen tržni uspeh, medtem ko smo na drugi strani priča njeni diametralno nasprotni razsežnosti, ki se kaže v dejstvu, da je bila ob odkritju tiska prav knjiga tista, ki je družbo privedla v nek popolnoma nov duhovni svet, ki se razlikuje od sveta ustnega sporočanja na eni in novega sveta vizualnega sporočanja na drugi strani.

Tudi ob tem kratkem obisku v antikvariatu se mi je ves čas vsiljevala ta dvojnost življenja knjige, ki jo na eni strani obvladujejo preprosti tržni mehanizmi, na drugi strani pa se mi je ob pogledu na te prepolne knjižne police vsiljevala tista bolj skrita, globlja razsežnost knjige, ki postavlja knjigo v nek popolnoma nov in samosvoj položaj, v katerem knjiga z vsemi svojimi oblikami in razsežnostmi predstavlja enega od drobcev, ki predstavljajo temelj vsej naši civilizaciji.

VILJANA LUKAS